

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Recogniti||one Des. Eras-||mi Roterodami.||

Erasmus, Desiderius

Basileae, 1518

VD16 E 3644

Oratio Heliogabali Romanorvm Imperatoris, Habita In Concione Ad Meretrices, Qvam À Leonardo Aretino Compositam Pleriqve Credvnt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14277

ORATIO HELIOGABALI ROMANORVM IMPERATORIS, HABITA IN CONCIONE AD MERETRICES, QVAM A LEONARDO ARETINO COMPOSITAM PLERIQVE CREDVNT.

Incredibilis me libido habet commilitones, & uehementē in me ardorē cōitari sentio, cū multitudine uestra circūseptum me undiq; stipatūq; cōspicio. Quippe qui unā aut alterā uestrū intues incalere soleā, quas nūc, cū tot libidine flagrātes, ac me in cōplexum puocantes oculos, tot paces uultus, tot nuda pectora, ac se ultro exhibentes papillas cerno, cupiditatis flāmas in me ardere aestimatis. Sed cōtinebo ipse me parūper, & cōtra meā cōsuetudinē frenū cupiditati meae, dū uobis pauca loquor, imponā. Erit autē mea oratio uobis, ut opinor, nō ingrata, nec aliena à disciplina uestra. Atq; ante oīa nulli admiratio esse debet, si uos nomine cōmilitones appello. Nā militat pfecto oīs amās, & habet Cupido sua castra. Nec equidē captādā apd' uos gratia causa eo noīe uror. Alijs nāq; modis, ut plerāq; uestrū bñ exptā sunt, uos cōciliare mihi soleo. Verū ita res est, nō ego in hoc glorioso exercitu imperator sum, sed miles: ac si uera fateri uolum, gregarius miles. Nō em̄ populi Ro. hic exercitus est, sed Cupidinis. Arma hic uideo, nō pila, non gladios, sed & arcus, & faeces: nec uexilla rubra hic cerno, qd' Romanis signū pugnae pponi cōsueuit, sed cētones cādidos. His armis nō populi Ro. sed Cupidinis miles uti solet. his ille puer signis castra sua declarat. Ex q; maxime audaciā ei' admirari licet, cū in media Roma uictrice omniū urbe ipse uictor castramet' est: iurāq; lasciuiā in medio foro exercet in cōtēptū autoritatis Senatus, & in derisionem cēsoriarū notā. Cū uero in hac urbe tantū mihi liceat, quantū libet, & cū uniuersa nutus meus, uolūtasq; moderet, statui uobis in unū coactis publice referre, quā iā pridē singula uestrū à me sapius audiuiſtis. Iā antea quidē scitis cōmilitones, me amplissimis uerbis cōmēdationē uestrā in edicto meo cōprehēdisse. Et qm̄ hāc uestrā artē egregiā, prāclārā, locupletē, urbanā, utilissimā etiā Reip. & maxime liberis hoībus dignā existimabā: nō solū uos hortatus fui ad ipsius cultū, atq; pfectū, uerū etiā matronis Romanis & maxime forma insignib' psuadere institui, ut huic gloriosae arti se traderēt. Hāc me tūc admonentē, & nō solū impunitatē, uerū etiā immunitatē, salariāq; insup ex publico arario statuentē, incalsum monuisse uideor, parūmq; meis conatib' pfectisse. Nā ex tāta multitudine Romanae matronarū nullae ob id magis meretriciā pfectae sunt: sed quodā fauo pudore, ac degenerere timiditate adductae, cū re uera oēs meretricent, clam tū potius q̄ palam id efficere nitunt: & uos, quae hāc religionē pfectae, noīa uestra in matriculis scribēda publice tradidistis, nescio quō tepescere uidemini, & parū alacritatē operā arti uestrae praestare. Cū itaq; edictis meis parū pfecterim, uis affatib' agendū putauī. Vnde uos hodie monere oēs, & excitare placuit, & uoluntatē meā planissime aperire. Sed anteq; ad uos, & causam uestrā accedā, castigemus fatuitatē matronarū nostrarū. Loquor de Romanis, socijsq; Latini noīs: quae cū oēs cupiāt, atq; id factitent, pfiteri tamē, & noīa dare, ac pdire in

publicū erubescūt. A quib⁹ libēter peterē, quid tandē hoc sit, quod tātopere uerēant. An fortasse meretricij nomē eas mouet, quod meretricis inest mentio, & mercēnaria uidet⁹ opa: Detraherent hoc quātū libet, tñ utcūq; faciāt, & siue domi sese cōtineāt, siue in publico uersent⁹, iā antea meretrices sunt. Nec equidē uideō qd sordis huic uerbo inest. Nā & milites q; mereri dicimus, & emerita stipēdia, & honorē, & prēmia mereri, & magna merita appellamus. Nec dubitandū est, quin oēs, quæ modo aliqd merent⁹, meretrices sint nūcupādæ: siquidē & illas, quæ aliqd inueniūt, inuētrices: & quæ uicerūt, uictrices certe appellam⁹. In eo dūtaxat differētia est, si non mercede pecuniaria, sed libidine, flāmāq; affectæ sui copiā faciant. Quod iam antea ne à quacūq; fieret, edixi, & uelut aduocatis fori Prætoriani salaria ex publico dari cōsueuerūt. nec ab accedētib⁹ recipe re quicūq; possint: ne quod turpissimū est, aliqui propter pecuniā negociū faciant, uel nō faciant. sic ego omnib⁹ meretriciā artē professis salaria publica identidem cōstitui, ne pecunia, aut mercede aliqua, sed gratuito ardore negociū feceritis. At nomē quidē nō timent, sed rem ipsam. Prō dij boni, hoc ne Clodia, & Paulina timēt: hoc Cæsonia, & Seruilia, hoc Pōpeia, uel Quintia, uel Octauia, uel aliæ innumerabiles huius urbis fœminæ, nobiles, ignobiles, uiduæ, maritæ. Nā si quis diligēter pquirere uoluerit, tot fermē lupanaria in hac urbe sunt, q̄t domus. Hoc igit⁹ pauescūt, quod iam pridē factitāt: Quis istarū ineptias iam tolerabit: Quis ista dicētes ferre poterit: Dies me certe deficiet, si pergā adulterorū noīa, & stupra cum incestibus uobis narrare, quæ mihi uni nota sunt. Sed nolo esse in singulis occupatus: nolo huius, uel illius matronæ amores, concubitusq; referre. quinetiā mitto ciues, mitto aduenas, mitto adolescētes, quib⁹ præter præstantiā formæ, & ætatis florem, nullū mortale lumē est clausum. At quis seruus, quis uillicus, quis agaso, quis aquarius, quis pistor, per uicos iam trāsire pōt, quē mulieres nostræ blanditæ familiarius nō apphenderint: Quod equidem laudo, nec mihi gratius esse quicūq; pōt. Sed quæ ista fecerint, qua ratione ab huiusmodi arte se abhorre fingūt, aut formidare iā possunt: Effet uero, ut mihi quidē uidef, longe tolerabilius, si palām, & publice hoc agerēt. Nam mea quidē sentētia inter uos, atq; alias tāta differētia est, quāta inter milites, & graffatores, iustumq; bellū, & latrocinū. Vos palām in aciē proditis, cōmittitis præliū, aperte signa præferentes, & classica. Illis uero cū non tantū sit animi, ut præliari aperte queant, clanculū sine signis latrocinant, domiq; & per uicos insidias tendūt, incautosq; aggrediunt. Quasi uero inter limina aut patrijs dūtaxat laribus meretricari liceat, alibi uero non liceat. At maioris sit gloriæ in finib⁹ suis prædā capere, quām in alienis. Sed de mulieribus nostris ipse uidero aliquando, experiarq; profecto, an minus mihi Romæ liceat, quām ipsæ sibi finxerint licere. Etenim mihi cordi est cōmilitones, quanq; necubi ante hac meū propositum aperui, nec non uereor quō uos accepturæ sitis, sed tamē dicam, quoniā hic mihi bellissimus ad hanc rem mirandā uidet⁹ locus in tanta uestra frequētia. Est inquā mihi cordi legē ferre, per quā mulieres oēs fiant cōmunes. Et erit dijs iuantibus tibi gloriosa lex, & maxime utilis, ac fructuosa non solū ad augendā, & multipli-

& multiplicandā sobolē, uerū etiā ad lucrū, ac iucunditatē. Etenim maius quod lucrū esse ullū pōt, q̄ pro uno dimisso, ac nō dimisso quidē, sed intermisso centum millia accipere. Aut quā uoluptas maior quā nullis legibus astringi, sed uagari latissime, & similem consentaneūq; suis moribus reperire. Iurgia, discordiā, & lites, quæ crebra inter coniuges, & acerba ex diuersitate, ac dissimilitudine morum, uoluntatumq; oriri solent, oīno cessabunt; pares, ac similes, quantum libuerit, sese ulro coniungent, disjungentq;. O felix ciuitas, ò beata Respb. ò fortunati iuuenes, fortunatæq; puellæ, quanto deorū beneficio in mea tēpora reseruati estis: quanto præclarius uobiscū agitur, quā cum illis actum fuit, qui sub regum, cōsulumq; seueritate uixerunt. Illi durissimis legibus, & omnia, quæ cupiebant, prohibētes paruerūt. Vos quicquid placitū fuerit oculis, aut cōcupierit animus, continuo eius compotes fietis. Sed hæc, & plura alia dicent ad populum, cum huiusmodi legem promulgabo. Nunc uero non tam propositū meum, quā ætus quidē delyderij me traxit ad ista pertingenda. Sed iam cæteris omissis, ad uos cōmilitones mea omnis conuertitur oratio: quā oro, atq; obsecro, ut cum pro uestra causa dico, beneuole suscipiatis. Errat uehementē iudicio meo cōmilitones, si quis putat id tantum à uobis professionem uestram postulare, ut petentibus noctem, aut concubitū non denegetis. Non enim hoc solum ars uestra efflagitat, nec dux ipse, cui militatis, Cupido hoc cōtentus est, nec per hunc modū satisfieri sibi putat. Hūc audiatis: nō generosi imperatoris est expectare impetū hostium, sed inferre. Vos obuiā procedatis oportet. Vos alienæ pudicitie castra inuadere, ac omni arte, omniq; apparatu oppugnare debetis. Vos longe uagari à stationib⁹, & prædā solícite pquirere: nec tantū cōpellare uiros, sed etiā cōpellere, ac si opus sit, uolentiā afferre. Magna quidē illæ rebræ sunt blādīmēta, & artes: sed ubi illa non sufficiunt, etiā manus iniñciendæ sunt uiris, & quasi mācipia trahēdi. Hæ sunt partes uestræ, hoc militie munus, hæc p̄fessio ipsa à uobis efflagitat. Nam ut arbitrij & deliberationis nostræ ab initio est, an artē, uel facultatē quāpiā suscipiam⁹: sic ubi susceperis, nulla excusatio esse pōt, si negligēter, aut frigide illā exequaris. Nolle em̄ nō uidemur id qđ professi sumus, & in quo p̄sistemus: sed turpissimū est nescire, & inferioris ingenij, ac roboris esse. Vnde boni, & mali secundū ipsam artē nuncupamur. Malus agricola, qui parū frugaliter agriculturā exercet. Malus item miles, qui parū alacrem operā rei militari præbet. Bonus gladiator, qui frequenter & prompte in arena decertat. Vos ergo cōmittere uultis, ut non solū meretrices, uerū etiā malæ meretrices appellari merito possitis. Absit hoc à fortuna uestra. Commilitones: & quemadmodū nūc magnis uocibus promptissime reclamatis, sic etiā rebus ipsis hanc ignominia à uobis repellatis. Sed cū multa sint, quæ meretriciā frugalitatē impedire queant, & laudi, ac nomini uestro officere: duo tamē uelut capita, & fundamenta malorum omnium à uobis diligentissime fugienda esse censeo, & omni ratione prouidendum, ut frigiditatem ex cordibus, & pudorem ex mentibus uestris penitus extirpetis. Hæc enim duo cum ipsi deo, cuius ductu, auspicióq; militatis, maxime omnium inimica sint, tum per seipsa ualde

ORATIO HELIOGABALI AD MERETRICES.

inepta. Quid em̄ ineptius esse pōt, q̄ in medijs flāmis algere: aut quid ridiculo-
sius, q̄ cum pudicitia nō abieceris modo, sed bñ, atq; grauius utraq; plāta cal-
caueris, pudorē tñ stultissime retinere? Frigidus miles secundū Cupidinis legē
legis capite plecti debet, Verecū dus autem ignominia causa remitti. Et merito
qdē. Alterū Cupido in castris suis exploratorē putauit esse, nō militē. Alterū ar-
ma, quib⁹ cōgredi, & aduersariū superare possit, nō habere. Itaq; nō immerito
ignominia pœnā reportant. Quod nā malū est iste impudicus pudor? aut qd
sibi uult ista puellaris uerecundia? Ois pudor nihil aliud est q̄ timiditas, & sui
ipsius diffidētia. Generosi animi est, cupiditatē suā oīno explere: ac dum id fa-
ciat, opiniones hoīm p nihilo habere. Delectauit me nup̄ stantē pro æde Tel-
luris mulier uestri exercitus non ætate, sed sensū, exercitationēq; ueterana, cum
adolecentē per mediū forū transeuntē arripiēs disuauitata fuit. Dij boni quan-
tum leticia in foro, quantū risus ab oibus exortū est. Repugnabat stultus ado-
lescēs rubore p̄fusus. At illa audax nihil uerita, quasi uictrix exultans disuauia-
bat, mordēs etiā nōnunq̄. A qua cū peteret, quid ita faceret, nihil aliud respō-
dit, q̄ se illū amare. Præclara meherde uox, & plus q̄ iustissima allegatio: ac p-
culdubio uera libertas, quæ nō legibus paret, nec appetitui imperat, sed natura
obtēperat, eamq; ut optimā sequit̄ ducē. Inuidisse mihi uident̄ legū latores fe-
licitati plebis, cū præclaras uoluptates, in quib⁹ bitudo uitæ cōsistit, p suas leges
phibuerūt, oia dura iubētes, oia dulcia uetantes. Verū hāc duriciē, & asperitatē
legū meæ lenitatis erit emēdare. Vos aut̄ interea hortor, ut exēpla ueteranorū
uobis añ oculos præponatis, nec solū impudētia, uerū etiā cæterarū rerū, quæ ad
meretricia p̄tinēt. Nullus fermē earū gestus, si qs diligētē inspiciat, artificio ca-
ret. Nō uox, nō man⁹, nō oculus, nō superciliū, nō labia, nō lingua, nō genu, non
pes, nō tibia iners unq; inueniet̄. In quorū imitationē uos diligentissime trade-
re debetis, & enixissime conari, ut pares, ac similes illis efficiamini. Nā si dura, &
laboriosa essent, ad quorū studiū uos cohortor: tñ pro adipiscēda artis uestre
laude, esset à uobis oīni conatu in illis elaborandū. Cū aut̄ nō modo facilia sint
uerū etiā dulcia, ac uoluptaria: quæ nā uos excusatio tutari pōt, q̄ min⁹ ad sum-
mū gradū eiusdē artis assidua exercitatione cōtenderitis? Accedit qd̄ ample-
xus, & basia, cæteraq; p̄fectæ libidinis opa, quæ duris legib⁹ antea coëcebant̄,
nō solū p̄missorē habēt, uerū etiā fautorē, atq; suaforē, qualē uidentis. Ego nāq;
in hoc dignitatis gradu cōstitutus oia concedo, oia p̄mitto, oia uobis licere uolo
excipiēs nihil nec locū, nec tēpus, nec p̄sonā. Quare excitemini precor, & alacri-
ter, ac p̄mpte operi uestro incūbite: nec expectate, ut petamini, sed uos ultro of-
ferte: ac postposito oīni fatuo, atq; degenerate pudore, p uicos, p plateas, p fora, p
cāpos, p theatra, p ipsa deniq; immortalū deorū tēpla discurrite, capite, rapite,
seducite oīni tpe, oīne genus hominū, ois quidē ætatis, sed præcipue adolescen-
tes. Quantū ad Augustalem munificētiā attinet, ut in sanguinolenta Mar-
tis militia, coronæ murales, nauales, ciuicæ, rostratæq; fortibus uiris propositæ
sunt: sic ut quæq; uestrū egregia lasciuia opera ædiderit, in hac Cupidinis mili-
tia dona magnifica reportabit.

FINIS.